

Nr 194.

Av herrar **Nilsson** i Linnås och **Gabrielsson**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition, nr 18, med förslag till lag om
äktenskaps ingående och upplösning m. m.*

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 18 med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m. få undertecknade härmed vördsamt anföra följande.

På intet område torde lagstiftningsarbetet vara på en gång så betydelsefullt och så grannlaga och ömtåligt som på äktenskapslagstiftningens. Ett misstag, begånget här, kan verka fullkomligt ödeläggande på hem och samfundsliv.

Vid bedömandet av den nu framlagda lagstiftningen bör denna därför i minsta detalj noggrannt prövas och detta framför allt med hänsyn till vårt eget folks bästa, utan avseende å de särskilda önskemål som kunna göras gällande för länder, med vilka den ifrågavarande lagstiftningen skulle vara gemensam.

Redan inför förslaget 1 kap. 1 § måste man ställa sig tveksam. Stadgandet lyder: »trolovning är slutet då man och kvinna överenskommit att ingå äktenskap med varandra.»

Trolovning skall sålunda kunna ingås utan iakttagande av viss form, allenast genom en mellan fyra ögon träffad muntlig överenskommelse. Men om sedan endera nekar till överenskommelsen, bliva rättsverkningarnas ikraftträdande beroende på den bevisning, den andra kan åstadkomma. Sammanställes härmed stadgandet i promulgationsförordningens § 8, att barn, som är avlat i trolovning, är äkta barn, så inses lätt, hurusom i många fall, särskilt de unga kvinnorna, kunna lockas in på en väg, där de tro sig genom en dylik formlös överenskommelse hava säkerställt åtminstone barnets rätt och framtid, under det att de i själva verket äro urständsatta att förebringa den bevisning, som är nödvändig för att rätten skall kunna göras gällande.

Med anledning härav synes det oss vara nödvändigt att stadga, att trolovning skall ingås under en eller annan yttre form, varigenom dess förhandenvaro öppet konstateras.

Därigenom skulle också, vid många lösa förbindelser, kvinnan lättare kunna framtvunga en verkligt bevislig trolovning med den, särskilt för barnen mera tryggande ställning, som därav följer. Skriftlig försäkran, brevväxling, vittnen eller utbyte av ringar torde vara medel, som redan nu i nämnda syfte allmänt äro i bruk och utan olägenhet kunna sanktioneras i lagstiftningen.

I 3 kap. 2 § 5 mom. har föreskrivits, att trolovad skall avgiva skriftlig försäkran på heder och samvete att han, såvitt honom är veterligt icke lider av könssjukdom i smittosamt skede. Det kan ifrågasättas, huruvida icke det gagn för den yttre folkhälsan, som man därmed vill vinna, mer än uppväges av den skada med avseende på folkkaraktärens renhet och sundhet som därav kan befaras. Om en sådan bestämmelse möjligen kunde vara mera önskvärd i större samhällen, till följd av där rådande mindre goda sedliga förhållanden, är icke sagt, att man därför bort låta denna omständighet bliva avgörande för lagstiftningen för landet i sin helhet, då för övrigt något behov av en sådan bestämmelse svårigen lär kunna uppvisas. Lätteligen kan ock därigenom kravet på att äktenskap skola ingås i renhet och kyskhet förlora i kraft, då denna försäkran vid lysnings uttagande skulle kunna ingiva den föreställningen, att obehörig sammanlevnad före äktenskapet i och för sig icke vore något förkastligt, blott icke smittosam sjukdom därav följt. En sådan bestämmelse kommer förvisso att i många svenska hem kännas djupt kränkande, och att det oaktat Sveriges alla innevånare som ingå äktenskap skulle vid detta tillfälle genom lagstiftningen utsättas för den kränkningen att nödgas försvara sig mot en så neslig misstanke, som avfordrandet av ifrågasvarande intyg innebär, kan icke annat än verka djupt nedsättande på den allmänna uppfattningen av hithörande förhållanden, och sålunda bliva till direkt skada för det ädlaste och finaste i folksjälén.

Enligt vår uppfattning bör benämningen för äktenskaps ingående som i 4 kap. är uttryckt med ordet »vigsel» omformuleras så, att en annan benämning stadgas för det äktenskap, som ingås inför borgerlig myndighet. Då emellertid motioner i detta syfte enligt vår vetskap från andra håll komma att avlämnas till riksdagen, komma vi att i denna del icke här göra något yrkande.

Beträffande stadgandena i 6 kap. om separation och äktenskapskillnad yttrar lagrådet, att vid den rättsliga regleringen av hithörande förhållanden måste å ena sidan tillses, att äktenskapskillnad icke utan

verklig anledning kommer till stånd. Härvidlag måste lagstiftaren av den stora betydelse, upprätthållandet av äktenskapets helgd har för samhället, känna sig manad till stor varsamhet. Å andra sidan böra i de fall, då skillnadsskäl föreligga som lagstiftaren funnit giltiga, icke före skillnadens vinnande uppställas onödiga svårigheter eller anvisas misshagliga former.

Beträffande det föreslagna stadgandet att makar, som äro därom ense, äro berättigade till separation, som efter ett år skall medföra ovillkorlig rätt till äktenskapsskillnad, har det dock syntts lagrådet tveksamt, huruvida icke på sådant sätt skillnad kan vinnas med för stor lätthet och med ett visst fog den anmärkningen kan riktas mot en dylik lagstiftning, att äktenskapets helgd icke omgärdats med vederbörligt skydd.

Denna lagrådets tvekan synes oss vara befogad och hade enligt vår mening bort föranleda ett avstyrkande av förslaget härutinnan. Frågan huruvida skillnad skulle kunna beviljas på grund av makarnas överenskommelse utan vidare undersökning om förhållandet i äktenskapet besvaras i vår nu gällande lag med nej. Faktiskt förekommer visserligen skillnad på grund av överenskommelse genom kringgående av lagen, i det att man begagnar sig av stadgandena om egenvilligt övergivande för erhållande av skillnad (de så kallade Köpenhamnsresorna). Men denna utväg kan på grund av de därmed förenade kostnaderna icke anlitas av andra än de mera bemedlade, och förekomma sålunda endast i tämligen begränsad omfattning. Helt annorlunda skulle det bliva om i lag stadgades, att makar endast på grund av överenskommelse kunde vinna separation och, sedan därefter ett år förflutit, slutlig skillnad. Därigenom skulle med ett slag detta lätta skiljmassoförfarande tränga ned bland folkets alla lager och en allmän löslighet i de äktenskapliga förbindelserna bliva följd. Det minsta man kan fordra är väl, att en undersökning anställles, huruvida någon verklig orsak ligger till grund för skiljmassopåståendet. Alla de orsaker, som kunna tänkas med verkligt fog föranleda en överenskommelse om skillnad, återfinnas i kapitlets övriga stadganden om äktenskapsskillnader, men där under den förutsättning att orsaken, vid anställd undersökning, befinnes verkligen vara för handen.

Även om stadgandet om skillnad på grund av makarnas fria överenskommelse uteslutes ur lagen, kunna makarna sålunda, om anledning till skillnad verkligen finnes, alltid erhålla sådan. Att ytterligare underlätta äktenskapens upplösning genom öppnandet av möjligheten till äktenskapsskillnad allenast på grund av överenskommelse även i sådana fall, då någon verklig grund till skillnad icke föreligger utan denna orsakas endast av nyckfullhet eller eljest bristande plikt känsla, kan icke vara lagstiftningen värdigt och skulle verka i hög grad ödesdigert på hem och familjeliv,

vars vinnande och stärkande dock är ett huvudvillkor för samhällets fortfarande bestånd. Det bör därjämte erinras, att en sådan lagstiftning skulle komma att stå i bestämd strid mot den kristliga grundåskådning, på vilken vårt samhällsskick är uppbyggt, och som utgör dess fastaste stöd.

Med anledning härav få vi vördsamt hemställa:

att 1 kap. 1 § i förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning måtte erhålla följande lydelse: »Förlovning är sluten, då man och kvinna skriftligen eller med två vittnen överenskommit att ingå äktenskap med varandra eller de i syfte att sluta trolovning växlat ringar»;

att andra stycket av 5 mom. i 3 kap. 2 § samma lag måtte helt och hållet utgå;

samt att stadgandet i 6 kap. 1 § om den äktenskapliga sammanlevnadens hävande på grund av makarnas därom träffade överenskommelse jämte därmed sammanhängande bestämmelser måtte ur förslaget utgå.

Stockholm den 20 februari 1915.

Bernhard Nilsson.

Per Gabrielsson